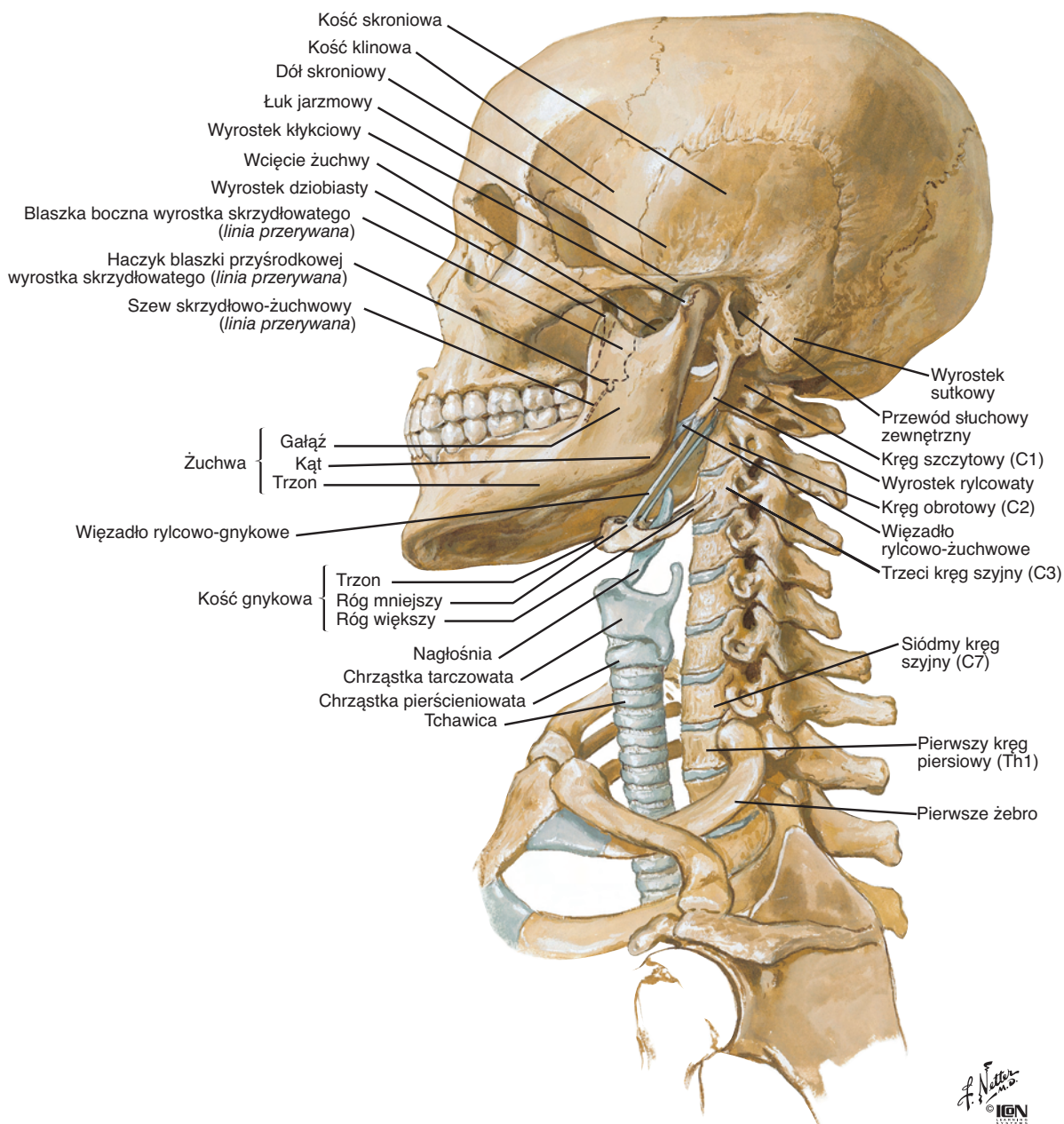

OSTEOLOGIA

SZKIELET KOSTNY GŁOWY I SZYI²

² Plansze autorstwa Francka Nettera zaczerpnięto z jego książki *Atlas d'anatomie humaine*, Masson, Paris 2004, wyd. 3.

OKOLICA PRZEDNIA SZYI (*REGIO COLLI ANTERIOR*)

Badaniem palpacyjnym można wyodrębnić takie struktury, jak:

- Chrząstka tarczowata (*cartilago thyroidea*) (ryc. 3–6).
- Wcięcie tarczowe górne (ryc. 5 i 6).
- Kość gnykowa (*os hyoideum*):
 - trzon kości gnykowej (ryc. 3–6),
 - róg mniejszy (*cornu minus*) (ryc. 8),
 - guzek gnykowy pośrodkowy (ryc. 7),
 - róg większy (*cornu maius*) (ryc. 9).
- Chrząstka pierścieniowata (*cartilago cricoidea*) (ryc. 10).
- Tchawica (*trachea*) (ryc. 11).

Ryc. 2. Widok okolicy szyi od przodu

Ryc. 3. Wizualizacja różnych elementów kostno-chrzęstnych należących do krtani

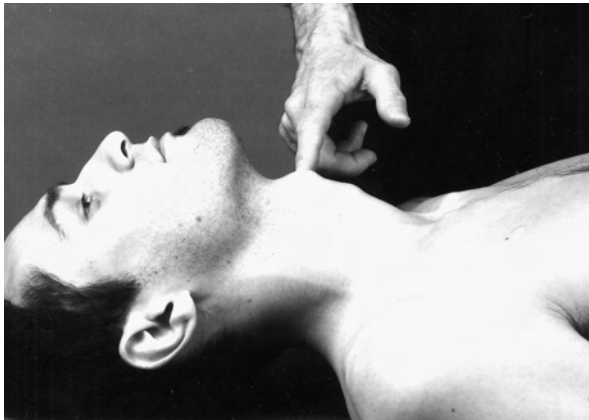
Krtień, główny narząd fonacji, zajmuje miejsce w części pośrodkowej i przedniej szyi, otwierając się od góry na część krtaniową gardła, która stanowi najniższy segment tego ostatniego. Krtień leży poniżej kości gnykowej i powyżej tchawicy. Można wymacać ją między kością gnykową od góry a górnym brzegiem rękojeści mostka. Krtień porusza się podczas mówienia i oddychania, a zwłaszcza podczas połykania, kiedy to unosi się na wysokość mniej więcej jednego kręgu.

Krtień składa się z określonej liczby chrząstek – ograniczymy się tutaj do omówienia wyłącznie tych, które podtrzymują cały narząd, czyli chrząstki tarczowatej i pierścieniowatej.

Uwaga: Kość gnykowa, umocowana do chrząstki tarczowatej błoną tarczowo-gnykową, nie wchodzi w skład szkieletu krtani.

1. Położenie kości gnykowej.
2. Wyniosłość krtaniowa (chrząstka tarczowata).
3. Chrząstka pierścieniowata.
4. Tchawica.

Ryc. 4. Chrząstka tarczowata (*cartilago thyroidea*)

Aby lepiej uwidocznić ten element, głowa badanego musi być maksymalnie wyprostowana. Chrząstka tarczowata znajduje się między kością gnykową (ryc. 3, 6–9) od góry a chrząstką pierścieniową (ryc. 3, 10) od dołu. Na rycinie obok jej położenie wskazuje palec badającego. Jest to największa ze wszystkich chrząstek krtani. Chrząstka tarczowata zawdzięcza swą nazwę zarówno kształtowi, zbliżonemu do tarczy rycerskiej, jak i położeniu (ochrania od przodu pozostałe części składowe krtani).

Uwaga: Spośród jedenastu elementów chrzęstnych wchodzących w skład krtani, trzy są nieparzyste i położone pośrodkowo: chrząstka tarczowata (mająca tendencję do kostnienia w wieku dorosłym i starszym), chrząstka pierścieniowata i nagłośnia.

Ryc. 5. Wcięcie tarczowe górne. Widok z boku

W miejscu połączenia dwóch blaszek chrząstki tarczowatej i powyżej jej kresy wyczuwa się wcięcie tarczowe górne, bardzo wyraźnie zaznaczone na rycinie obok. Palec badającego układa się tutaj na wcięciu pośrodkowym, położonym na brzegu górnym chrząstki tarczowatej, na poziomie wyniosłości krtaniowej (jabłka Adama).

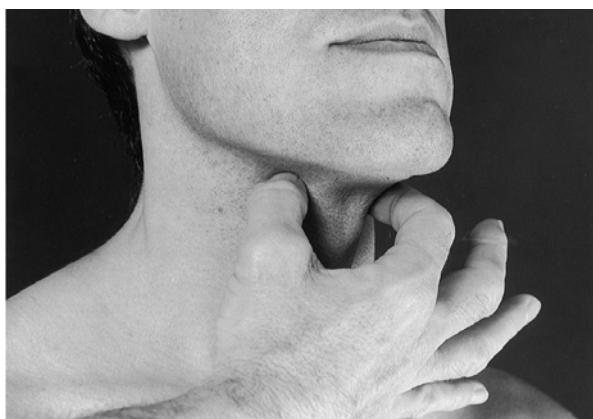
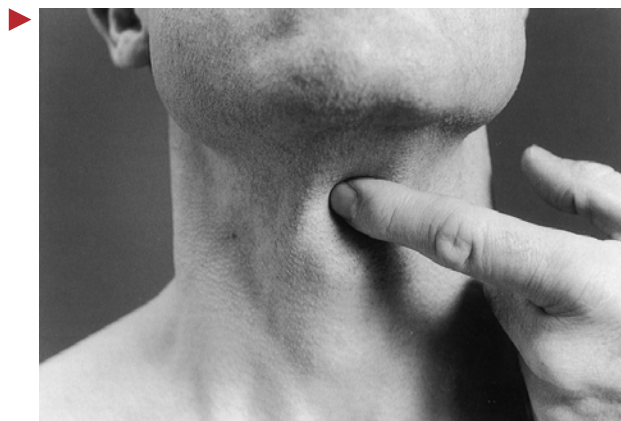

◀ **Ryc. 6. Trzon kości gnykowej (*os hyoideum*).**
Pierwsza faza obmacywania

Należy położyć palec wskazujący na górnym brzegu chrząstki tarczowatej (wcięciu tarczowym górnym, ryc. 5). Jest to pierwsza faza identyfikacji kości gnykowej, znajdującej się tuż powyżej chrząstki tarczowatej.

Ryc. 7. Trzon kości gnykowej (*os hyoideum*).
Druga faza obmacywania.
Guzek gnykowy pośrodkowy

Po wykonaniu pierwszego etapu wyszukiwania (ryc. 3–6) należy przesunąć palec wskazujący ku górze i dotknąć trzonu kości gnykowej, który przy lekko wyprostowanym ustawieniu szyi badanego znajduje się w poprzek palca w kierunku żuchwy. Bezpośrednio pod skórą można wyczuć niewielkie wybrzuszenie kostne, zwane guzkiem gnykowym pośrodkowym.

◀ **Ryc. 8. Kość gnykowa (*os hyoideum*):**
róg mniejszy (*cornu minus*)

Po odnalezieniu brzołka górnego chrząstki tarczowatej (ryc. 5–6) i trzonu kości gnykowej wraz z jego guzkiem pośrodkowym (ryc. 7) należy ująć je między kciuk i palec wskazujący i powoli rozsuwać uchwyt na boki, pozostając przez cały czas w płaszczyźnie trzonu kości gnykowej. Tak przesuwane palce natrafiają na dwie niewielkie wyniosłości kostne skierowane ku górze, rzeczywiście niezwykle podobne do małych rożków.

**Ryc. 9. Kość gnykowa (*os hyoideum*):
róg większy (*cornu maius*)
i guzek tylny rogu większego**

Po odnalezieniu trzonu kości gnykowej (ryc. 3–6) i rogów mniejszych (ryc. 8) wystarczy nadal rozsuwać na boki jednakowo ustawione palce, aby dotrzeć do rogów większych, kierujących się ku górze, ku tyłowi i poza trzon kości gnykowej. Od tyłu każdy róg większy kończy się guzkiem, który również daje się wyczuć pod palcami. Aby ułatwić palpację tych struktur, głowa badanego powinna być wyprostowana.

Ryc. 10. Chrząstka pierścieniowata (*cartilago cricoidea*)

Chrząstka pierścieniowata leży najniżej ze wszystkich chrząstek krtani, na dwa palce poniżej wyniośłości krtaniowej, tak jak wskazuje palec badającego na zdjęciu. Chrząstka ta tworzy podstawę piramidy krtaniowej i stanowi element łączący krtani z pierwszą chrząstką tchawiczą.

Ryc. 11. Tchawica (*trachea*)

Aby dobrze uwidocznić tchawicę, należy ustawić głowę badanego w pozycji maksymalnie wyprostowanej. Tchawica rozciąga się od dolnego brzegu szóstego kręgu szyjnego do piątego kręgu piersiowego albo jeszcze nieco poniżej. Ma ona kształt walcowatej rurki spłaszczonej ku tyłowi i składa się z pierścieni chrzęstnych, łatwo wyczuwalnych i rozdzielonych zagłębieniami międzypierścieniowymi.

Tchawica przebiega ukośnie od góry ku dołowi i od przodu ku tyłowi: jej część szyjna rozciąga się od brzegu dolnego chrząstki pierścieniowatej (na wysokości krążka międzykręgowego C6–C7) do górnego brzegu rękonośki mostka. Całkowita długość tchawicy wynosi około 12 cm i zmienia się w zależności od położenia narządu (uniesienia lub obniżenia u człowieka dorosłego). Średnica tchawicy wynosi około 12 mm.

